

על התערוכה **מרחב ביניים** – פורסם בכתב עת לביקורת תרבות 'בלוק'

17 במאי – 7 באוקטובר 2007

מוזיאון פתח תקווה לאמנות

אוצרת: דרורית גור-אריה

ליאת סאבין בן שושן

המוזיאון בפתח תקווה, הנמצא בסמוך לבית יד לבנים, למוזיאון לתולדותיה של אם המושבות והארכיון העירוני הפך לכמה חודשים לבית. אמנם הכניסה אליו דרך משטח בטון מוחלק המעוצב בשפה נקייה ונייטרלית והשומר שבכניסה מעידים על היותו מבנה ציבורי המיועד להכיל אמנות עכשווית מעודכנת, אך זהו בית. ישנה בו מבואה, מסדרון צדדי, מרתף ופרוזדור המוביל אל תוך בית פנימי אשר השתכן בתוכו. הפרוזדור – מצידו האחד מטבח סטנדרטי מסויד לבן, ובהמשכו משקופי דלתות וקירות גבס במימדים ביתיים התוחמים חללי תצוגה, חלון הנע על מסילה אשר אינו פונה אל חוץ אלא מפריד בין חדר לחדר – לקוחים מדירה ישראלית ששופצה זה עתה. אם כן, המוזיאון עבר, או החל לעבור מטמורפוזה לבית. מהי משמעותו של הניסיון הזה?

נראה כי פעולת הביות, פרי עבודת האדריכלות-אוצרות של **ניצן סט ורפאל כהן**, הותירה בקרבי המוזיאון חלקי בית: הפרדות, תיחומים, סימנים אדריכליים בסיסיים. אך אלו אינם מתעצמים ומתגבשים ליצירת זהות וביתיות. מעשה הביות הזה מוביל דווקא לבחינה מחודשת של המרחב החברתי פוליטי בתוכו מתקיים הבית עצמו.

העבודות המוצבות בחדרי המוזיאון המבוית בודקות היבטים שונים של היחסים פרטי-ציבורי, וטשטוש הגבולות ביניהם. **נטי שמיע עופר** בוחנת טווחים ומימדים מינימליים לפעולת הביות, ומציעה מגוון אפשרויות לינה (משותפת), החושפות את פגיעותו של הבית במרחב הציבורי העכשווי. בליבו החשוך של הבית, חלל התצוגה המרכזי, הוסמכו זו לזו שתי עבודות הבוחנות יחד באופן תיאטרלי, בוטה וכמעט מילולי את המתח בין מרחב הבית למרחב הציבורי-פוליטי. בעבודת הוידאו של **גולסון קרמוסטפה**, memories of a square, נבדקים יחסים בין מרחב ביתי-משפחתי ומרחב ציבורי-פוליטי. העבודה מעצימה את היחסים בין המרחבים מתוך המתח המתקיים בין קיום משפחתי נשי, המתנהל בתוך בית סגור ואטום למראות מבחוץ (אם כי המאורעות המתרחשים בחוץ ניכרים היטב על פניהן של בנות הבית) וקיום פוליטי, אקטיבי וגברי, במרחב הציבורי פוליטי של האומה, על רקע תהפוכות שלטוניות, פעולות מחאה, ודיכוייה האלים על ידי השלטונות. מצדו השני של החדר עולים קולות קינה והתאבלות מעבודת הקול והפיסול של **רווית כהן-גת**. הקינה הנשית האוטנטית המוקלטת ומושמעת באמצעים אלקטרוניים מעוררת מתח נוסף, בין התאבלות כאקט תרבותי והאפשרות הסמויה לניצולו הפוליטי.

ההוגה הפוליטית חנה ארנדט (Arendt) מתארת בספרה, המצב האנושי¹ (1958) את השתלטות הביתיות על המרחב הציבורי בחברה הצרכנית המודרנית, ומתוך כך את הידחקותה החוצה של האפשרות למעשה פוליטי (אותו היא מבחינה מפוליטיקה) במרחב הציבורי. הניסיון לביות המוזיאון בפתח תקווה מעורר עבורי מחשבה על הבית הישראלי, הנתון אמנם לתנאי הקיום של חברת הצרכנות והתקשורת הגלובלית, החודרים ומערערים את המרחבים הפרטיים השונים שבו, אך באותה עת המרחב הציבורי-פוליטי בו הוא מתקיים הוא מרחב מבוית, המובנה פוליטית כמרחב פרטי שגבולותיו נקבעים כלפי חוץ באופן חד צדדי. אלו הם גם גבולות הפעולה והמחאה הפוליטית, אשר נותרת לרוב מחוץ לגדר הבית. זהו בית המהווה חלל תצוגה פנימי. חלונו מופנה פנימה, אל תוך עצמו, ובתוך גבולותיו. בהקרינו פנימה את מראות ייצוגיו השונים הוא מערער ומטשטש את אפשרותה של פעולה במרחב הפוליטי. המוזיאון, כבית הכולא בתוכו בית נוסף, פרוץ וחדיר, מנוכר ומקוטע, ללא סממנים אישיים, ובאותה עת תחום ואטום במבנה סגור, מהדהד מתח זה, שבו סגירות כלפי חוץ מתקיימת לצד חדירות והתערערות מתמשכת מבפנים, ואלו מכוננות זו את זו.

¹ Hannah Arendt, *The Human Condition*, The University of Chicago Press, 1998, Chicago and London